

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ŘECKÉ KLASICKÉ SOCHAŘSTVÍ

VY_32_INOVACE_DVK1209

- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Antické umění
- Předmět: DVK / 1. ročník
- Anotace: Obrazová prezentace vývoje řeckého klasického sochařství

KLASICKÉ SOCHAŘSTVÍ RANNÉ

ca. 500 - 450 BC

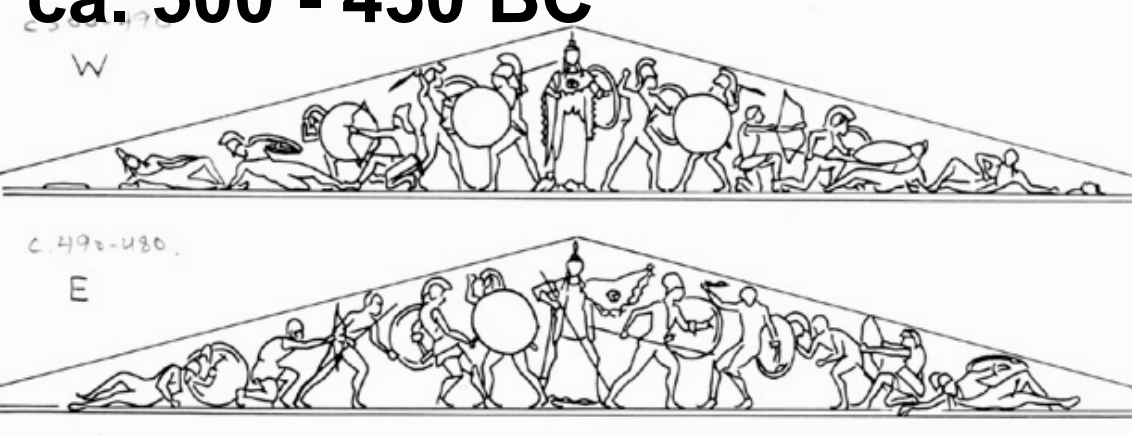

figure of West and
East pediment
Temple of Aphaia
Aegina

ca. 500-490 B.C.E.

figure of East pediment
Temple of Aphaia, Aegina
ca. 500-490 B.C.E.

Dying Warrior: detail of figure from left angle of **East pediment**
Temple of Aphaia, Aegina, ca. 500- 490 B.C.E.

KLASICKÉ SOCHAŘSTVÍ RANNÉ

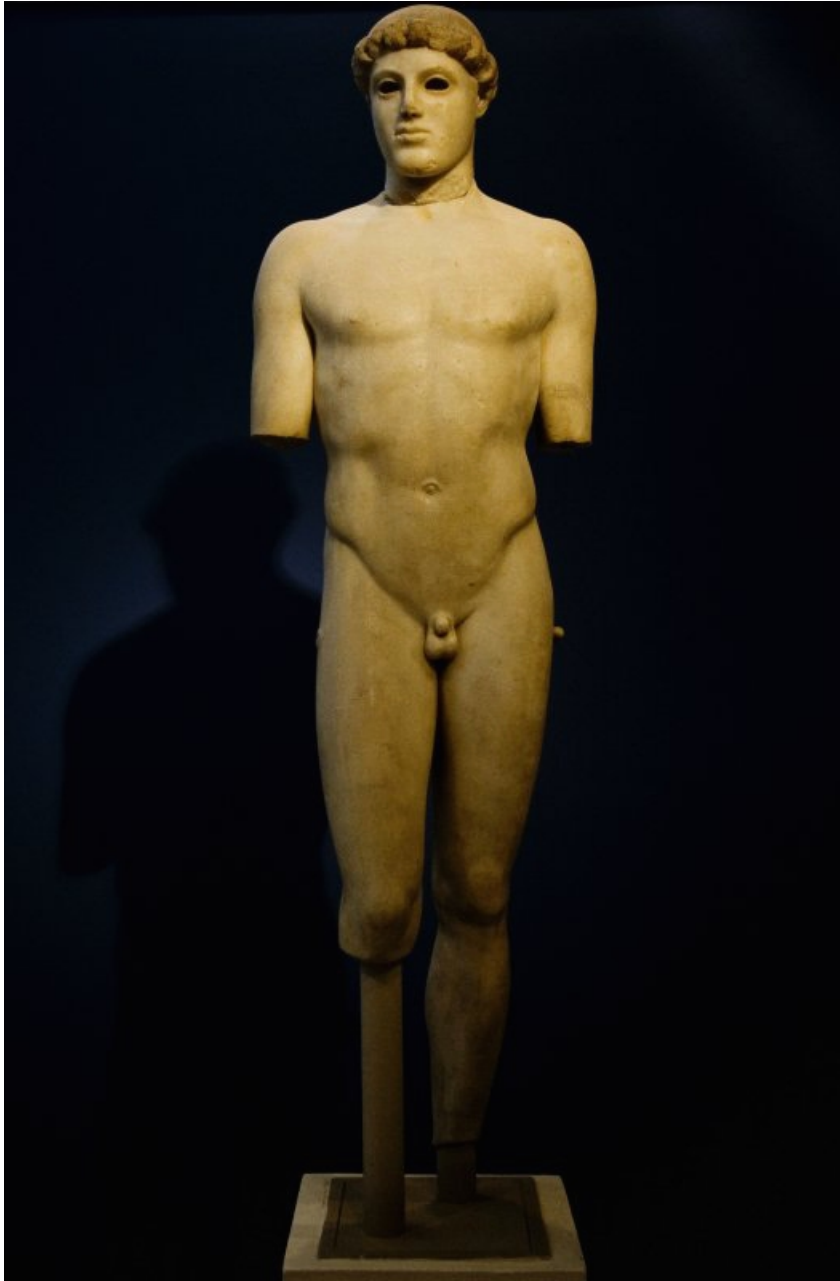
ca. 500 - 450 BC

- idealizované proporce
(v proporcích nesou rysy realistického pojetí lidské postavy)
- nevýrazná mimika v tváři
- mírně natočená hlava
- naznačení pohybu
- stočení těla do písmene "s"
- užití kontrapostu

Kritios

ca. 480 BC

Válečník

Riace Warrior

ca. 460-450 B.C.

Válečník (Riace Warrior)
ca. 460-450 B.C.

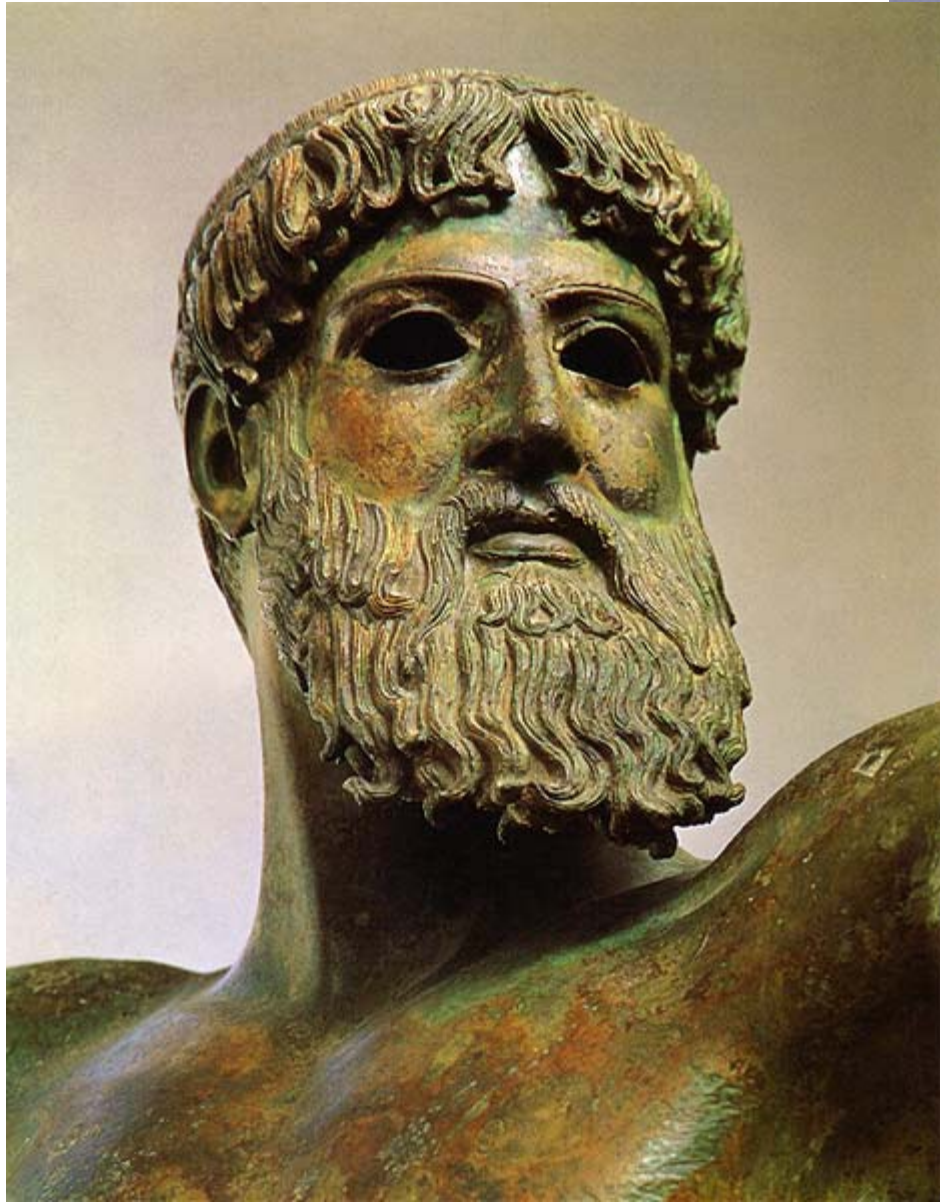

TEMPLE OF APOLLO

Válečník (Riace Warrior)

ca. 460-450 B.C.

Poseidon

ca. 460-450 B.C.

Vozataj z Delf
Charioteer
ca. 470 B.C.

VRCHOLNÉ KLASICKÉ OBDOBÍ

Polykleitos z Argu

Vytvořil nový proporční kánon pro zobrazování mužského těla, za jehož dokonalou ukázkou byla již ve starověku pokládána jeho socha Doryfora (tj. mladíka nesoucího kopí). Polykleitos svůj proporční systém teoreticky vyložil v do dnešní doby nezachovaném spisu.

Základními znaky **Polykleitova kánonu** jsou:

hlava 1/7 výšky postavy
důsledné využití kontrapostu - vztahu volné a opěrné
nohy kontrapostu odpovídající pohyb ramen a paží
naklonění hlavy.

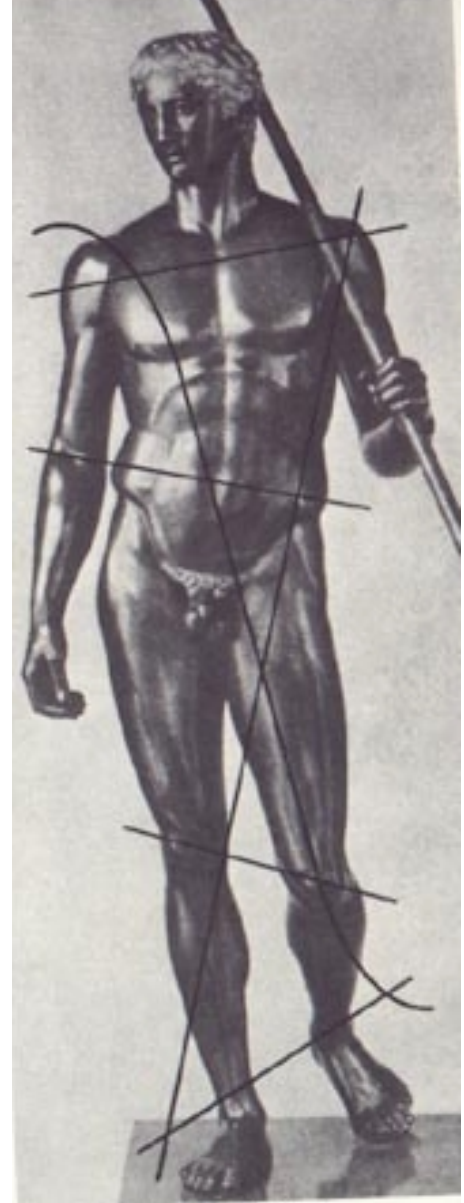
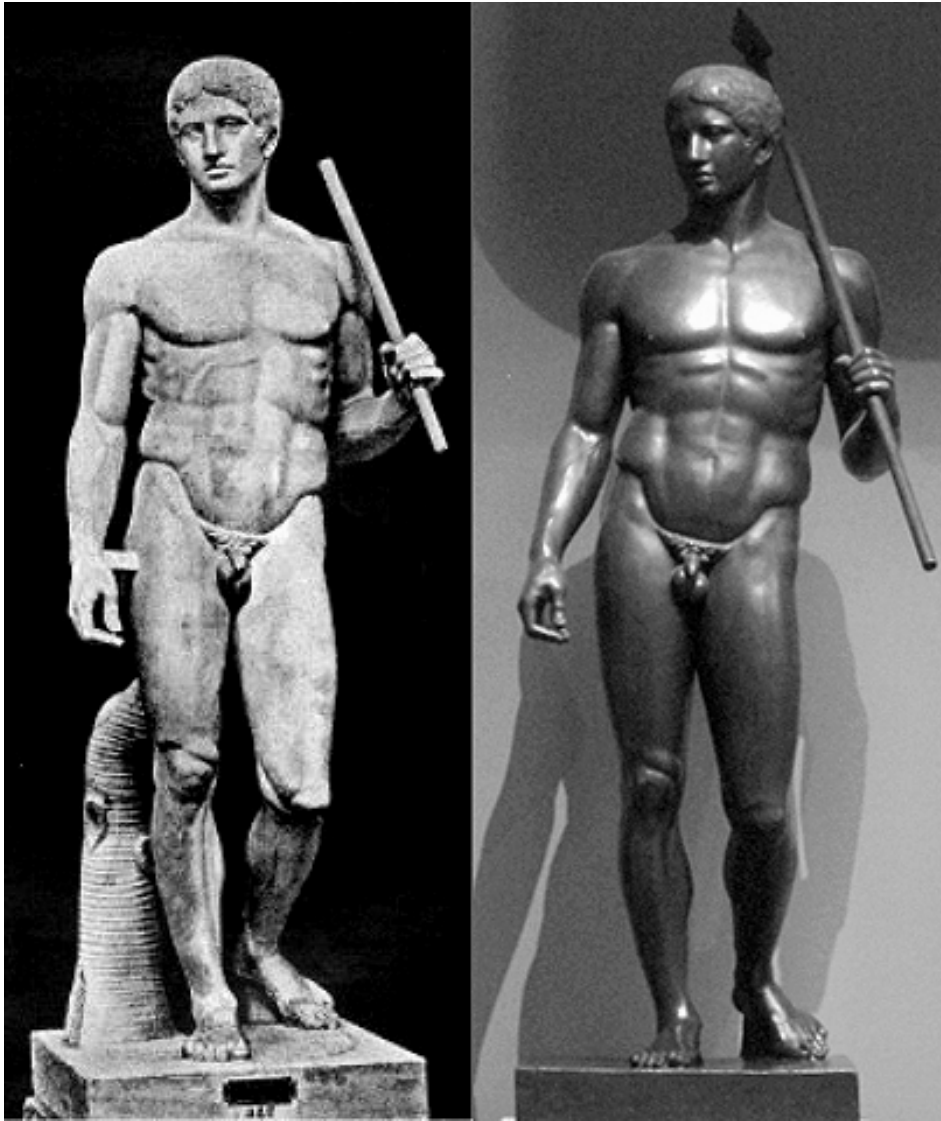
Polykleitos z Argu Atlet nesoucí kopí

Doryphoros

(c. 440 BC)

marble copy of a bronze original
with underlying organic structure
of the body, great care with details

Polykleitos **Atlet nesoucí kopí**
Doryphoros c. 440 BC

Polykleitos

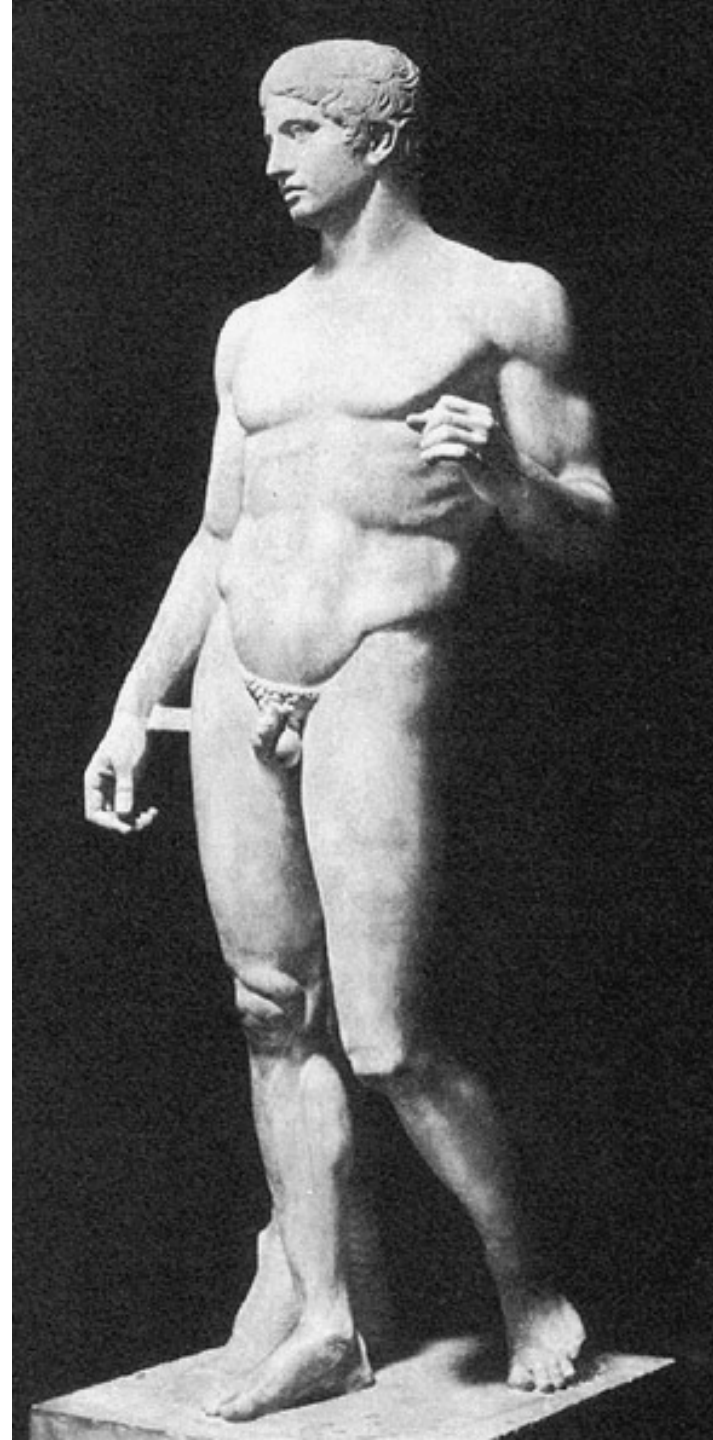
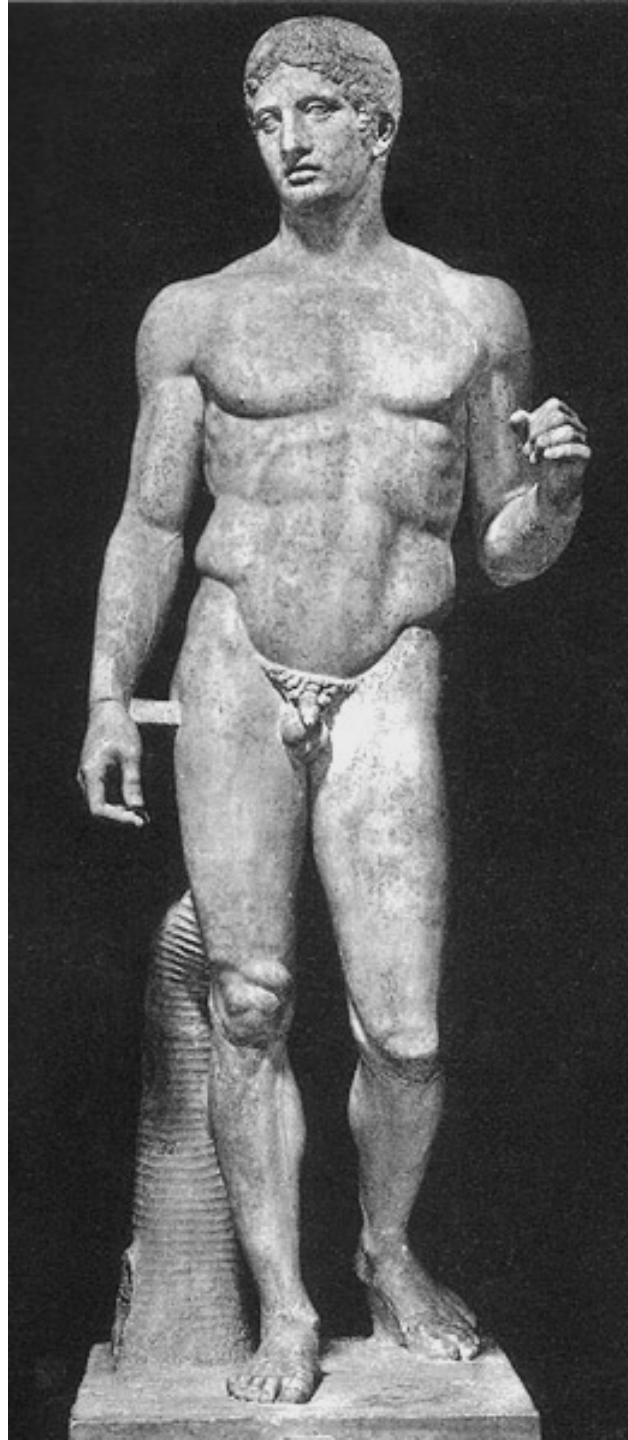
Atlet

nesoucí

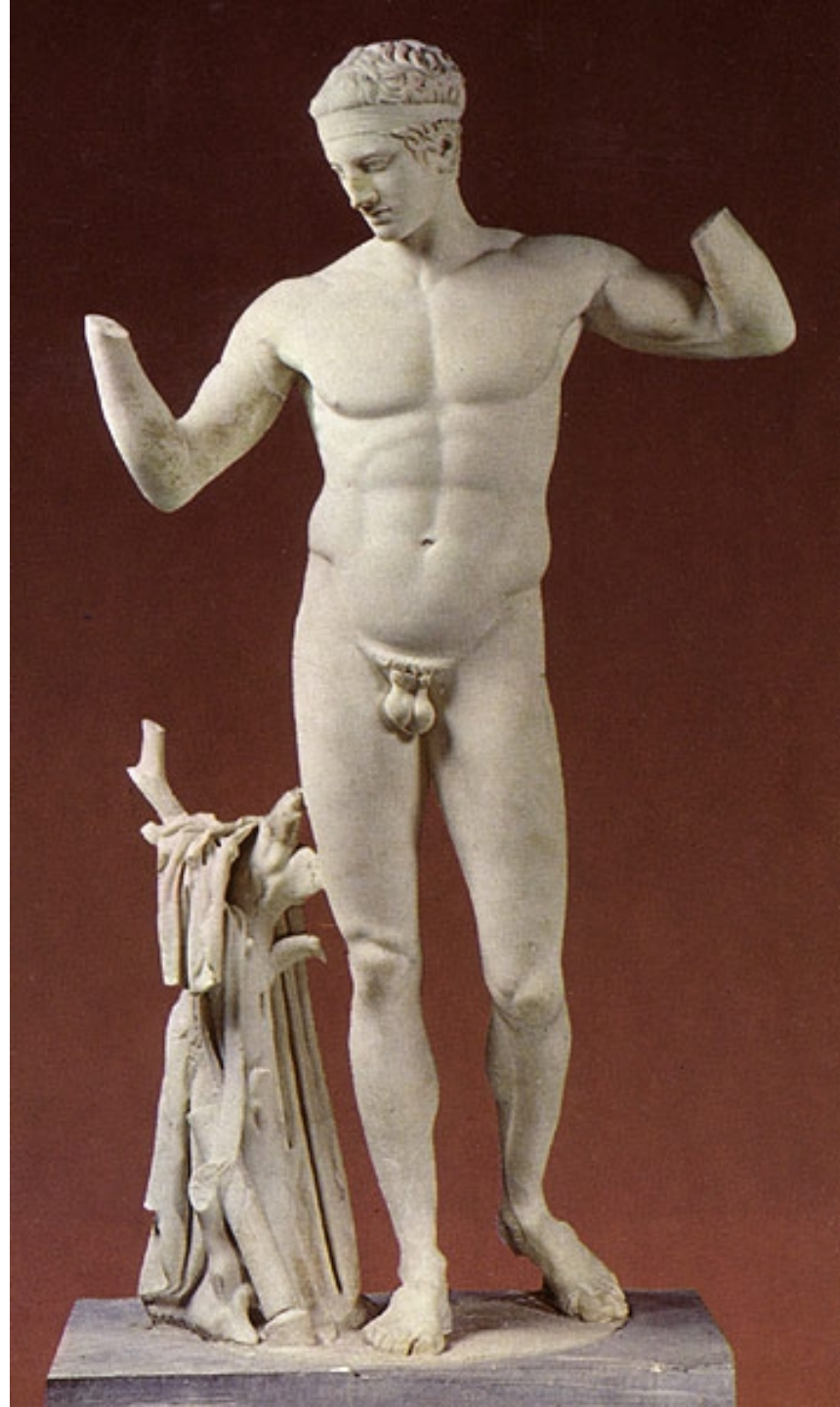
kopí

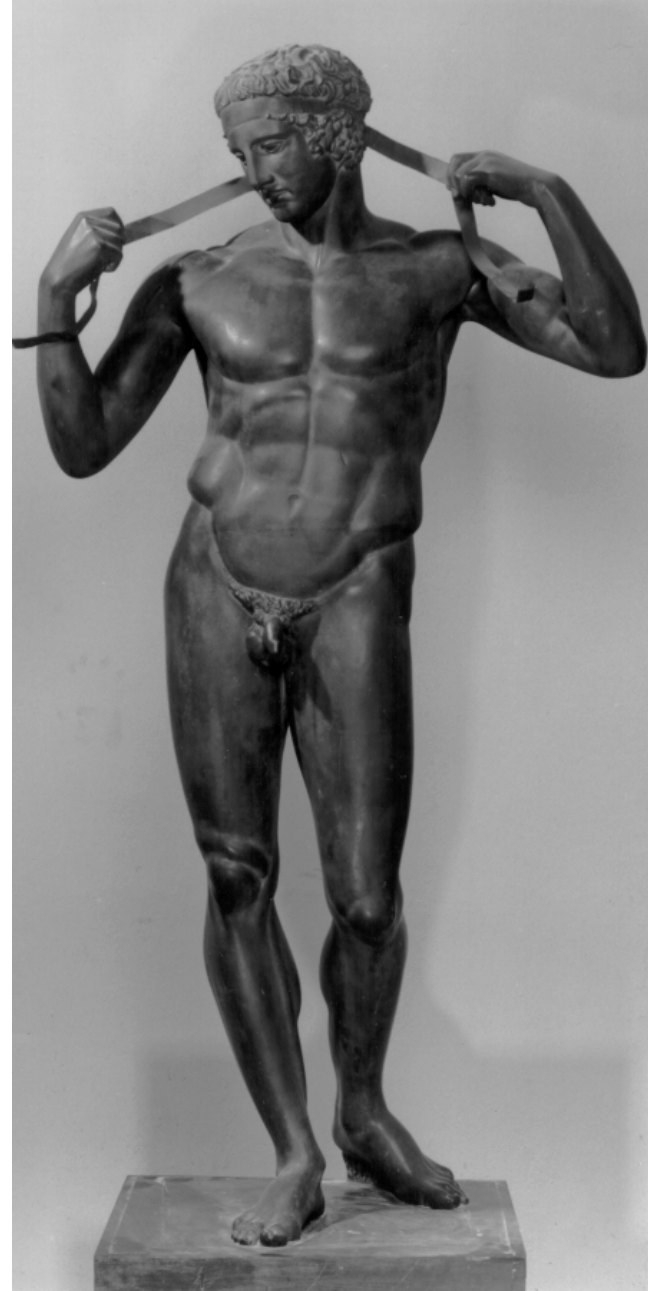
Doryphoros

c. 440 BC

Polykleitos
Atlet uvazující si
stužku do čela
Diadumenos c. 440 BC

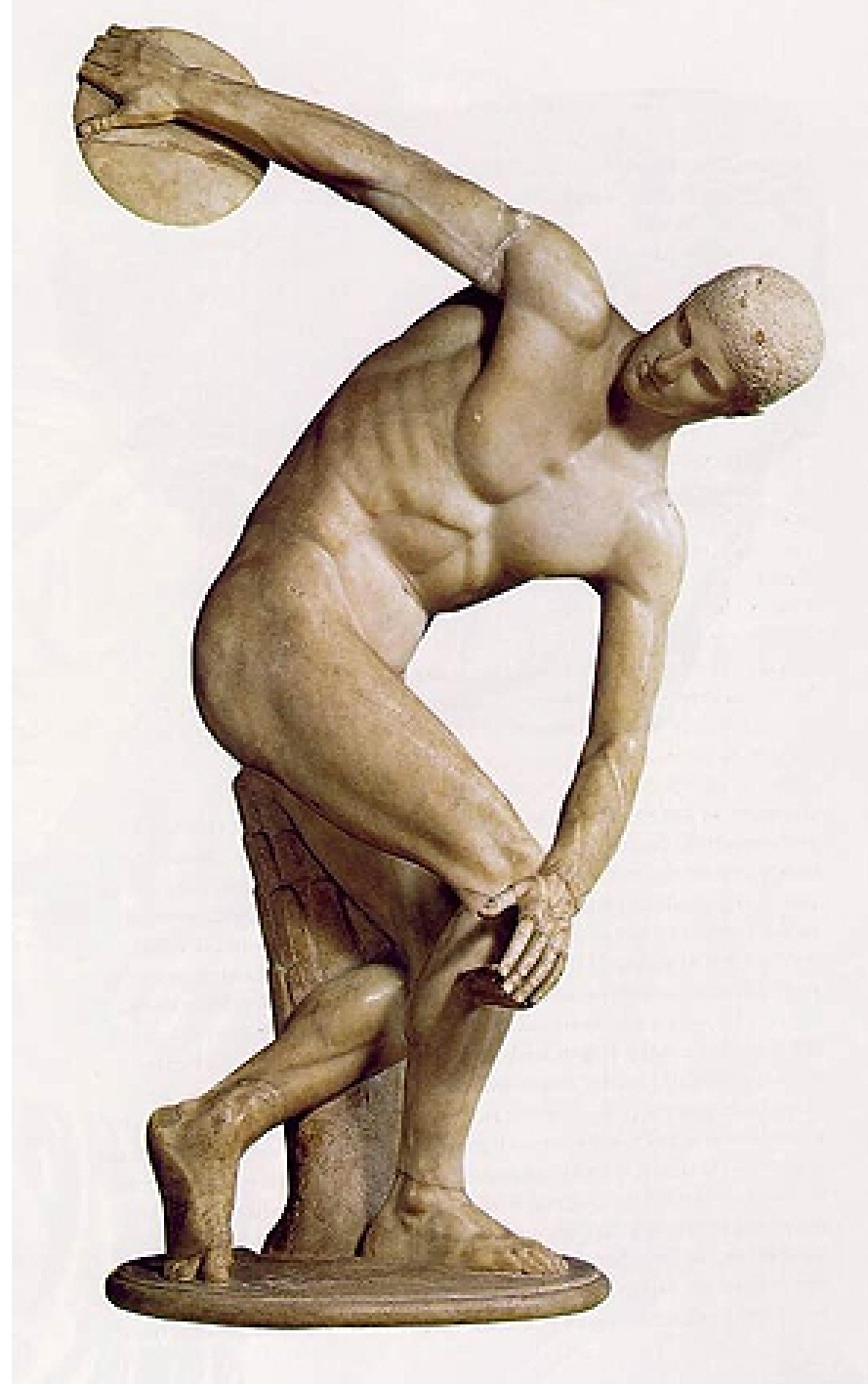

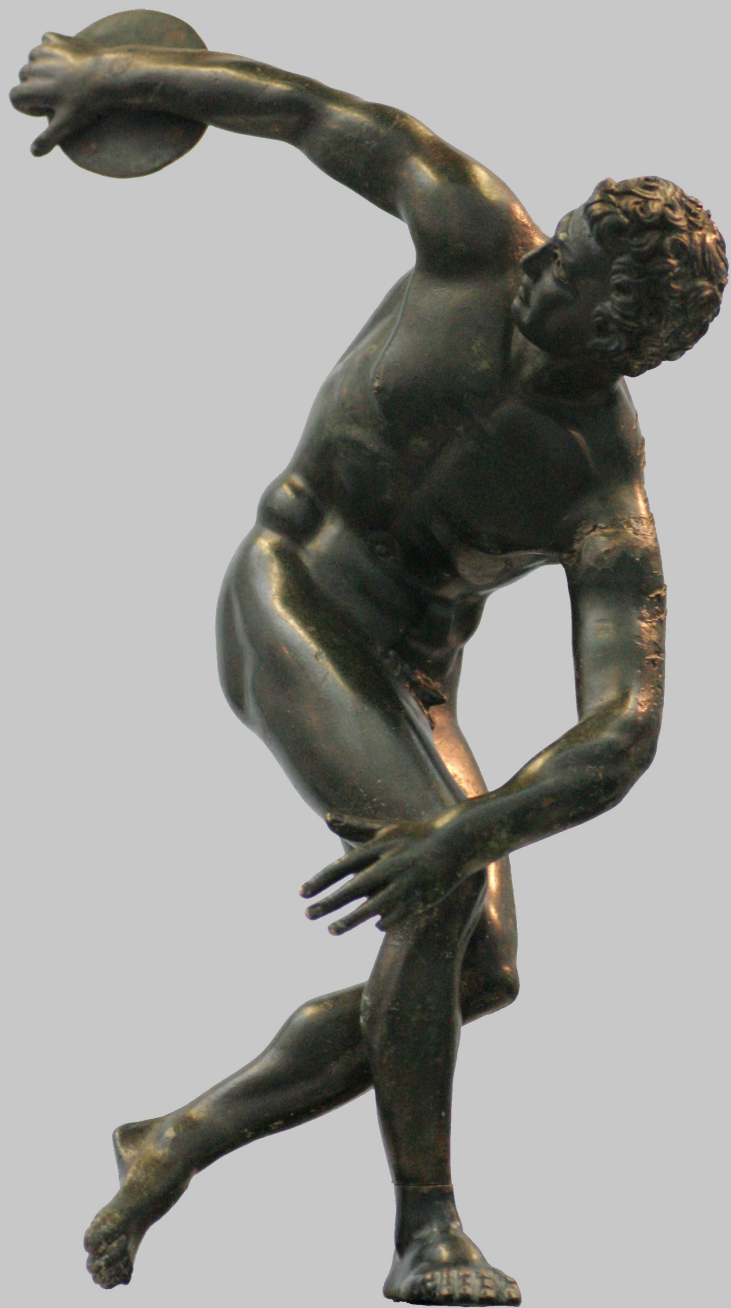
MYRÓN

Discobolos (c. 430 BC)

marble copy of original,

naturalistic-looking, but not physically possible

Tento sochař je výjimečný nejen svými díly, o nichž se ještě zmíníme, ale také proto, že se mu podařilo překonat starý způsob zobrazování tím, že vtiskl jako první v Řecku svým sochám pohyb, a to dokonce s takovou zručností, že ani pozdější sochaři nebyli s to ho překonat v obratnosti s jakou vyjadřoval pomocí postoje pohyb. Na druhou stranu jeho sochy nevyjadřují žádné hnutí duše tedy náladu, myšlenky a rozpoložení zobrazované osoby.

Diskobolova levá ruka se dotýká lehce kolena, které Diskobolos vysouvá stejně, jak to činí atleti dnes před dvojitou otáčkou. Tělo svým předklonem dodává soše zhoupnutí a rozmach pomáhající vrhu. Velmi zajímavé jsou vlasy postavy, které netvoří prstence, jak to odpovídá technice odlévání, ale jsou krátké se sotva znatelnými kadeřemi. Hlava mladíka s pohledem míří dozadu k disku. Upírá se naň celá jeho pozornost. Socha zachycuje jediný okamžik atletova života, kdy se plně soustředí na hod, přičemž nemyslí na nic jiného. Tento nedostatek, nebo spíše vlastnost jeho soch, byl Myrónovi a zvláště Diskobolovi vyčítán, takže s názory na tuto sochu se ve starověku setkáváme někdy velmi rozdílnými, přičemž někteří kritici až zapomínali na Diskobolovu technickou dokonalost.

Athena and Marsyas
(Myron)

- Dalším známým sochařským dílem, které se nám, byť pouze v kopii, zachovalo, je sousoší Athény a Marsya žasnoucího nad flétnou, kterou Athéna vynalezla a záhy zahodila. V napůl lidské napůl zvířecí tváři Marsyově se zračí úžas i touha, příznačná pro tyto tvory, po tomto nástroji, kterého si Athéna již skoro nevšímá. Toto sousoší je zároveň vykládáno jako alegorie protikladu řeckého a barbarského světa.

Je velká škoda, že se nám od Myróna nezachovalo více prací jako například jeho socha Dia, která stála v Římě v edikule na Kapitolu, kterou nechal postavit císař Augustus, nebo další sochy atletů a bohů o nichž se často zmiňují klasičtí autoři. V Olympii bylo například od něho čtyři bronzy zpodobňující vítěze.

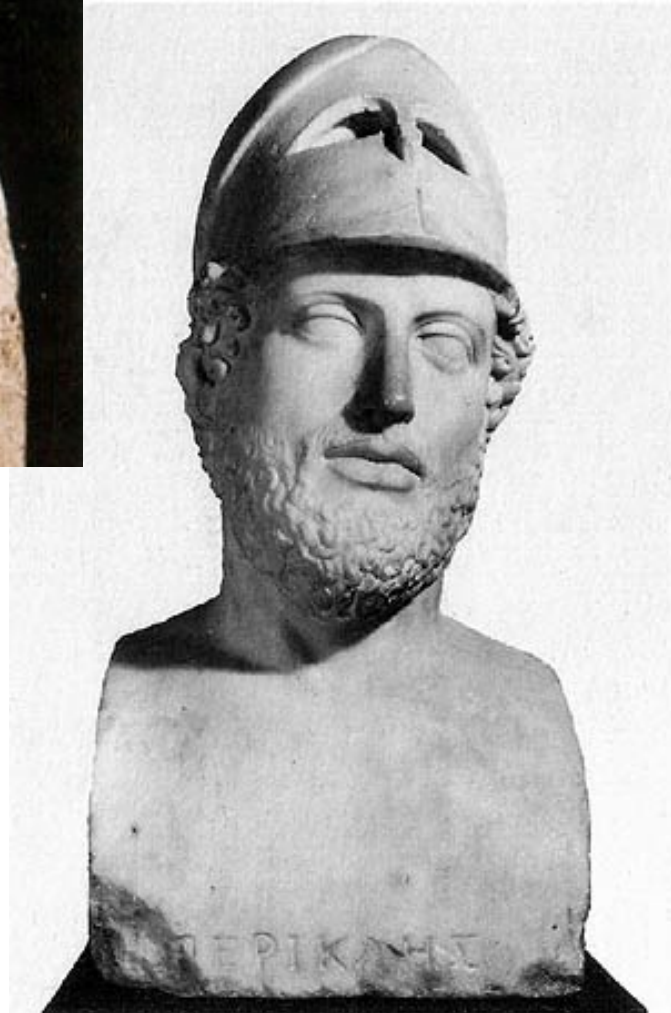
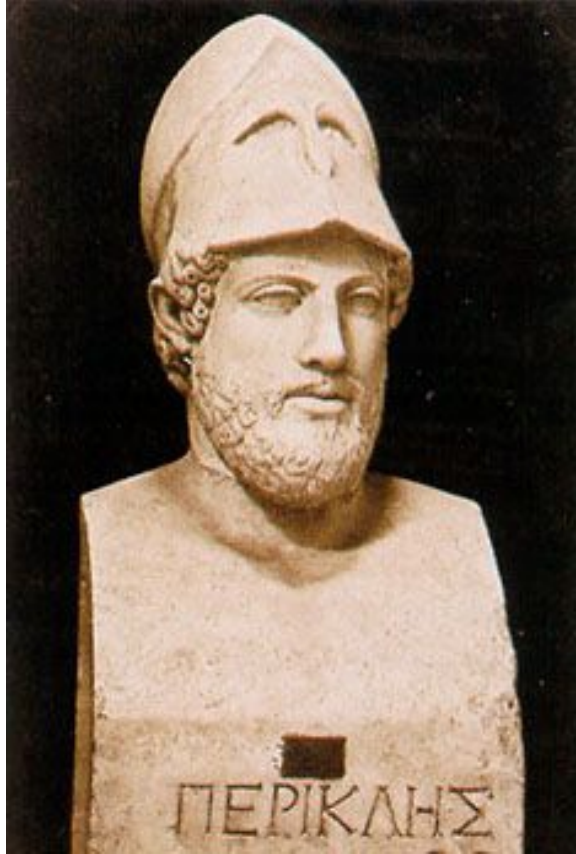
FEIDIAS

- **Feidiás** (Φειδίας); (asi 490 př. n. l. – asi 430 př. n. l.) byl **antický řecký** sochař klasického období. Patří k nejvýznamnějším světovým sochařům.
- Narodil se v **Athénách** v době **řecko-perských** válek. Sochařství se vyučil v sochařské dílně v **Argu** na **Peloponésu**.
- Potom, co se stal samostatným sochařem pracoval pro své rodné město, na jeho zvelebení, které bylo po válce značně poničené (socha **Apollóna Parnopia**, **Athéna Promachos**, **Athéna Lémnia**, aj.). Kromě své práce se, tak jako každý občan, účastní athénskému kulturního a politického života, který má též veliký vliv na jeho dílo (socha básníka **Anakreón**a, **Eleusinský reliéf**). Přátelil se s vůdcem athénskému lidu **Periklem** a ten jej pověřil dohledem nad rozsáhlou obnovou athénské **Akropole**.
- Nejvýznamnějším jeho dílem na Akropoli byla kultovní socha Athény Parthenos a návrh a částečně i realizace chrámu **Parthenónu**, kde byla jeho socha umístěna. Po nuceném odchodu z Athén se usadil v **Olympii**, pro jejichž chrám vytvořil své nejslavnější dílo: **Dia** Olympského, který byl považován za jeden ze **sedmi divů světa**. Zemřel pravděpodobně v Olympii nedlouho poté.

***Torzo římské kopie
sochy Athéna
Lémnia***

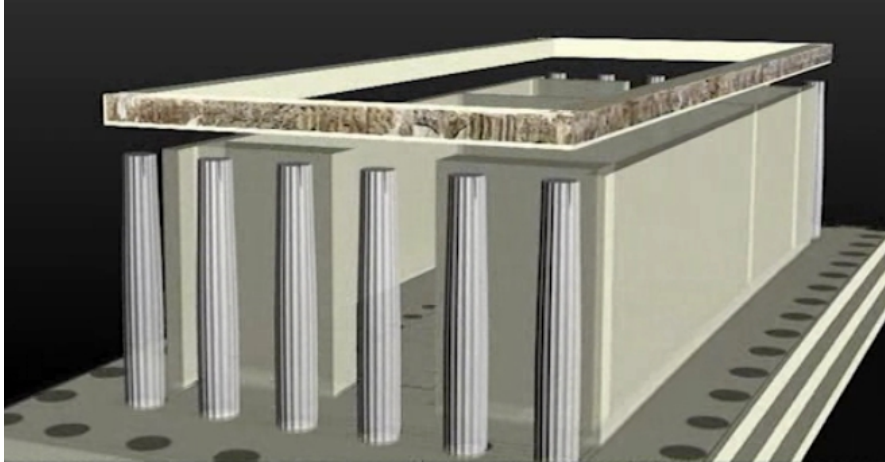
FEIDIAS (?)
PORTRÉT PERIKLA

FEIDIAS
VÝZDOBA
PARTENONU
VLYS
PANATENOJSKÝ PRŮVOD

- Význačným sochařským a architektonickým prvkem na Parthenónu je **iónský vlys** věnčící celou svatyni pod vnější kolonádou. Tento prvek se u dórských chrámů užíval je velmi zřídka. Ačkoli je známo asi pět dalších případů, vlys na Parthenónu je předčí svým rozsahem.
- *Není to však pouze délka, která činí Parthenónský vlys tak výjimečným, je to i námět jeho sochařské výzdoby. Je jím totiž, na rozdíl výzdoby ostatních chrámů a vnějšího vlysu Parthenónu, výjev ze skutečného života athénské obce a nikoli výjev mytologický.*
- *V dlouhé linii ovinující celou svatyni přibližuje přípravy a průběh panathénajského průvodu, který byl vyvrcholením panathénajských slavností - nejvýznamnějšího svátku starověkých Athén. Ačkoliv výjev není mytologický, přístup k němu se neliší. Nenajdeme tu znázornění konkrétních osob, ale spíše ideálu občana bez individualizujících charakteristik. Výjev je nadčasový a promítá se do něj, podobně jako výjevů mytologických, víra ve věčnost obce.*
- *Celý výjev je pozoruhodně včleněn do celkového pojetí chrámu. Je rozdělen na všechny čtyři stěny svatyně. Začíná na západním průčelí přípravami jezdců k průvodu. Po obou stranách pak průvod pokračuje směrem k východnímu průčelí. Nejprve jsou zobrazeny vyrovnané oddíly jezdců, válečné vozy a svojí vážností kontrastující procesí starců a zpěváků následované skupinou neklidných obětních zvířat. Na východním štítě nad původním vstupem do chrámu je výjev uzavřen výjevem vyvrcholení slavnosti, jemuž soustředěně přihlížejí z obou stran archonti. Rozhovor přihlížejících bohů připomíná zábavu jezdců před započatím průvodu na protilehlém průčelí.*
- *Velmi působivé je znázornění koní. Jsou zobrazeni velmi lidsky, jako kdyby intelligence a vůle jezdců prostupovala i do nich. Tvůrcům nešlo o zoologické zobrazení, ale o vyjádření vztahu člověka a zvířete a jejich prospěšnost obci. Koně jsou také vůči lidským postavám menší, než by tomu bylo ve skutečnosti, kdy by se postavy lidí proti zvířatům ztrácely. Umělecké vyjádření je však natolik kvalitní, že tento detail uchází na první pohled pozornosti.*
- *Ačkoli lze při bližším zkoumání provedení vlysu z drobných rozdílů zjistit, že se na něm podílelo více sochařů, je celková úroveň provedení daleko vyrovnanější, než u zachovalých jižních metop vlysu dórského. Kolektiv sochařů již byl v době realizace íónského vlysu daleko zkušenější a sebranější.*
- *Vlys je složen z kamenných desek. Jednotlivé výjevy jsou proto rozvrženy tak, aby nebyly narušeny spárami mezi těmito deskami. V hlavním průčelí, kde jsou nejdůležitější scény závěru průvodu, jsou desky proto mnohem delší. Díky tomu se toto průčelí skládá ze sedmi desek a dvou malých postranních, zatímco protilehlé, které je stejně dlouhé, se skládá ze šestnácti desek.*

**East Pediment of
the Parthenon:
Birth of Athena**
designed by **Pheidias**
447-432 B.C.

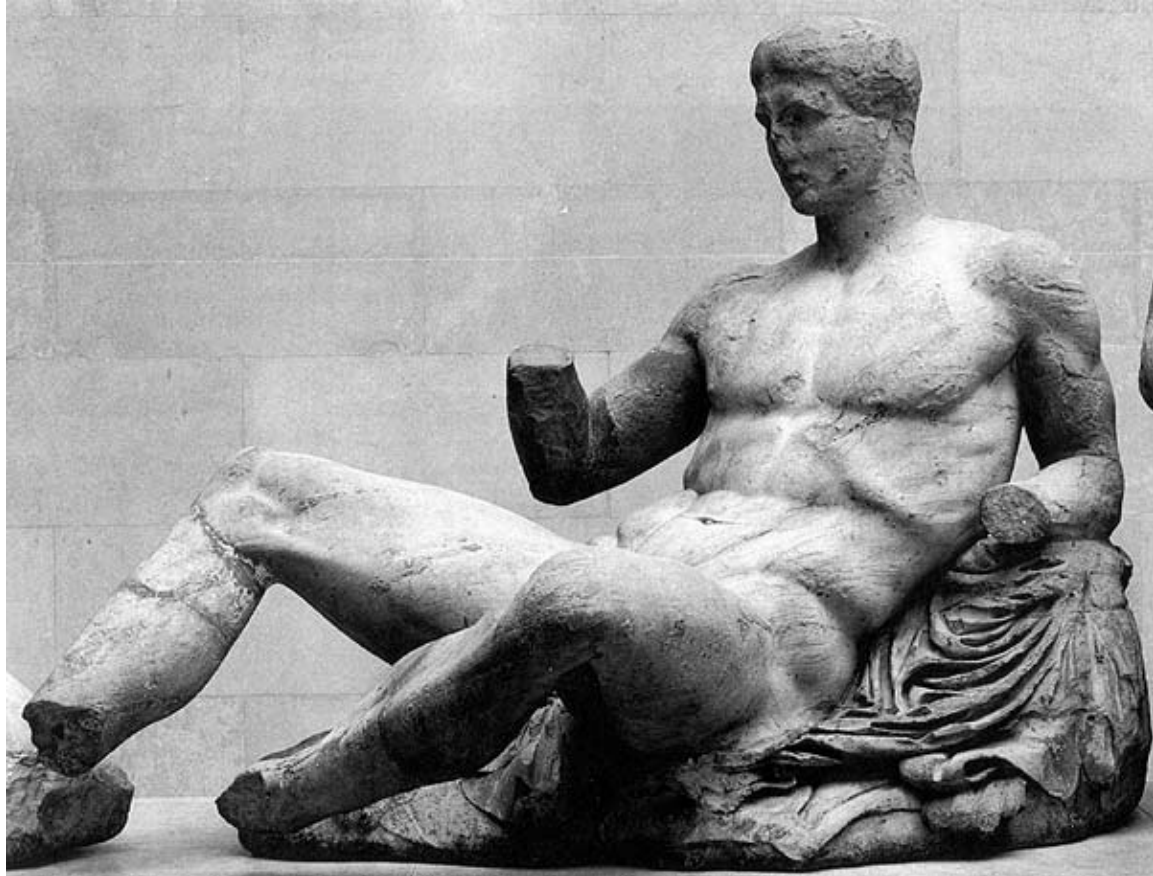

© Ancient-Greece.org

East and West Pediment of Parthenon
Picture of Reconstruction from the Acropolis Museum

FEIDIAS
VÝZDOBA
PARTENONU
TYMPANON
ca. 438- 432 B.C.

East pediment Three Goddesses (**Hestia, Dione and Aphrodite?**)
designed by **Pheidias** ca. 438-432 B.C.E.

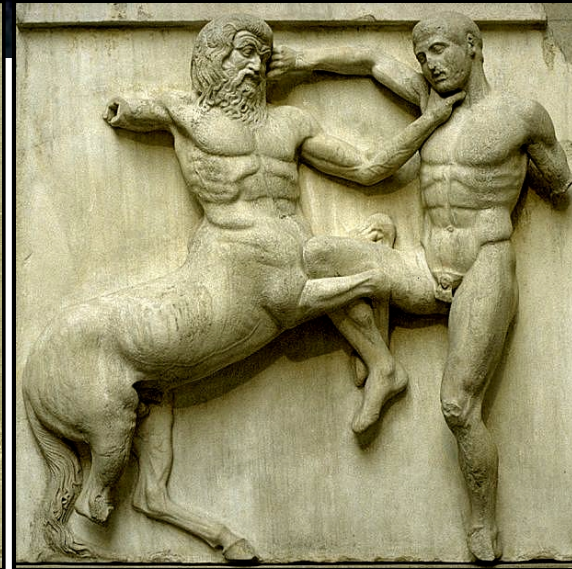
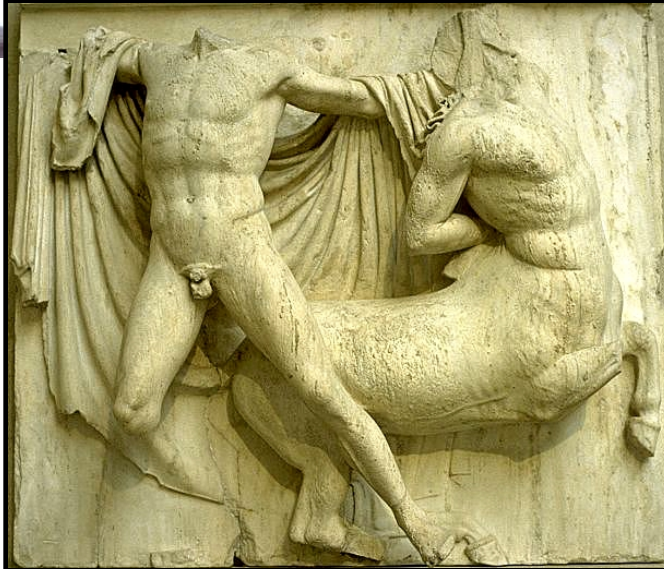
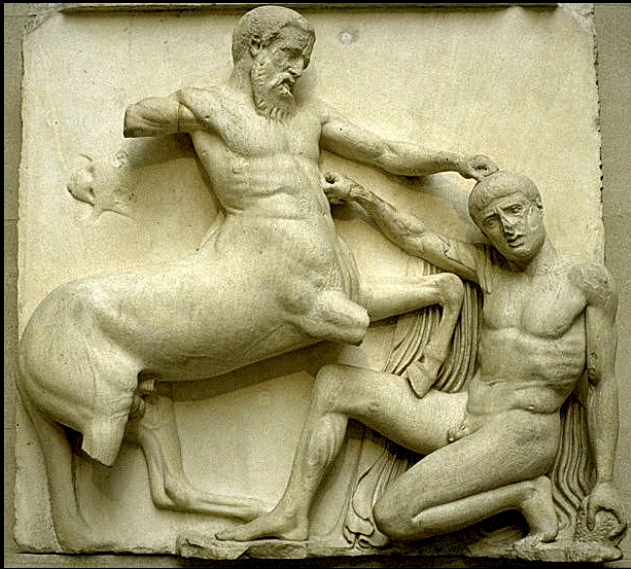
East pediment
Chariot Horse
of Selene
ca. 438-432 B.C.

East pediment - rekonstrukce

West pediment

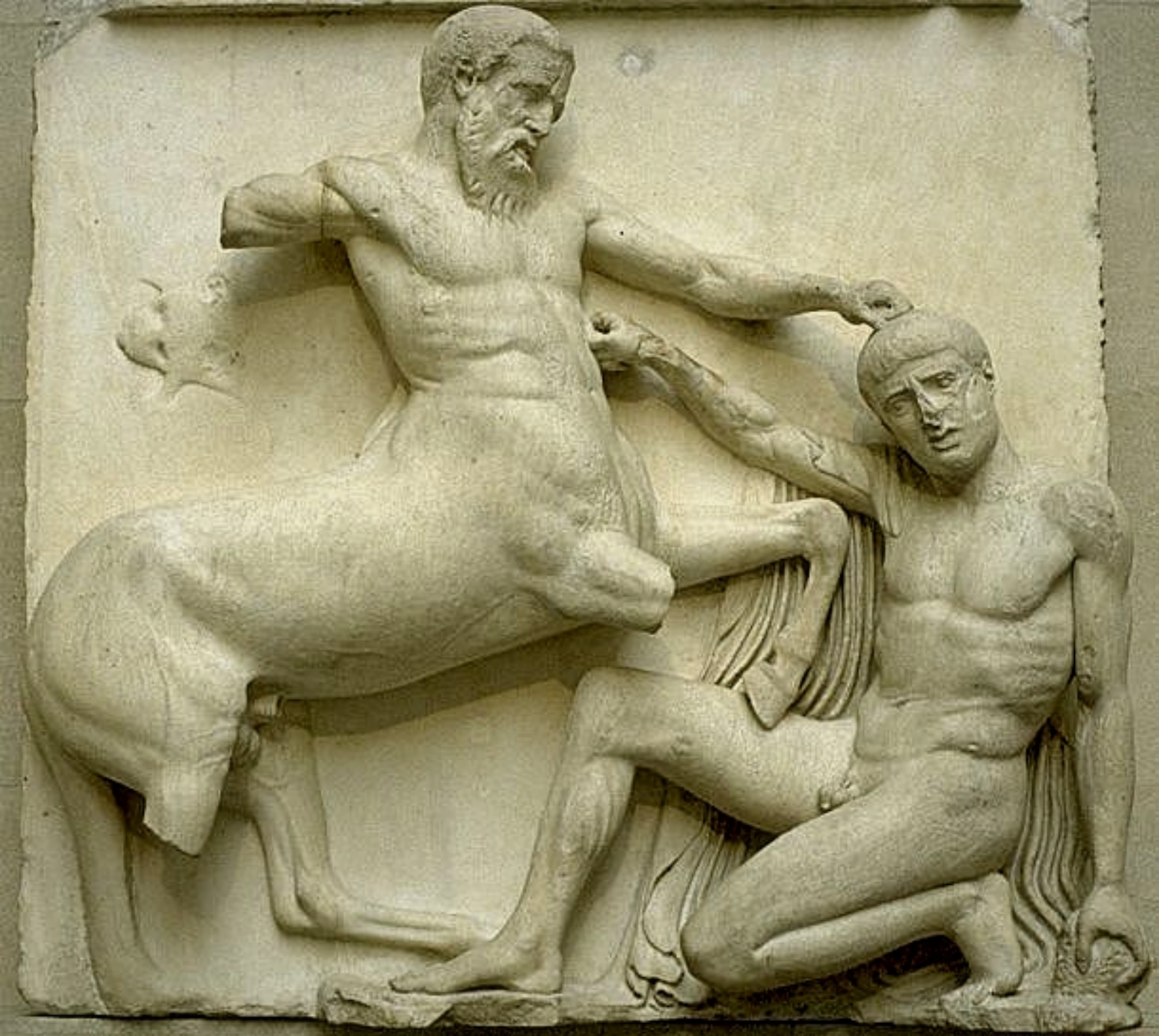
FEIDIAS JIŽNÍ METOPY - ZÁPAS LAPITŮ S KENTAURY

Parthenon:
Centaur
and
Lapith

[metope XXX
from South
side]

ca. 447-438
B.C.

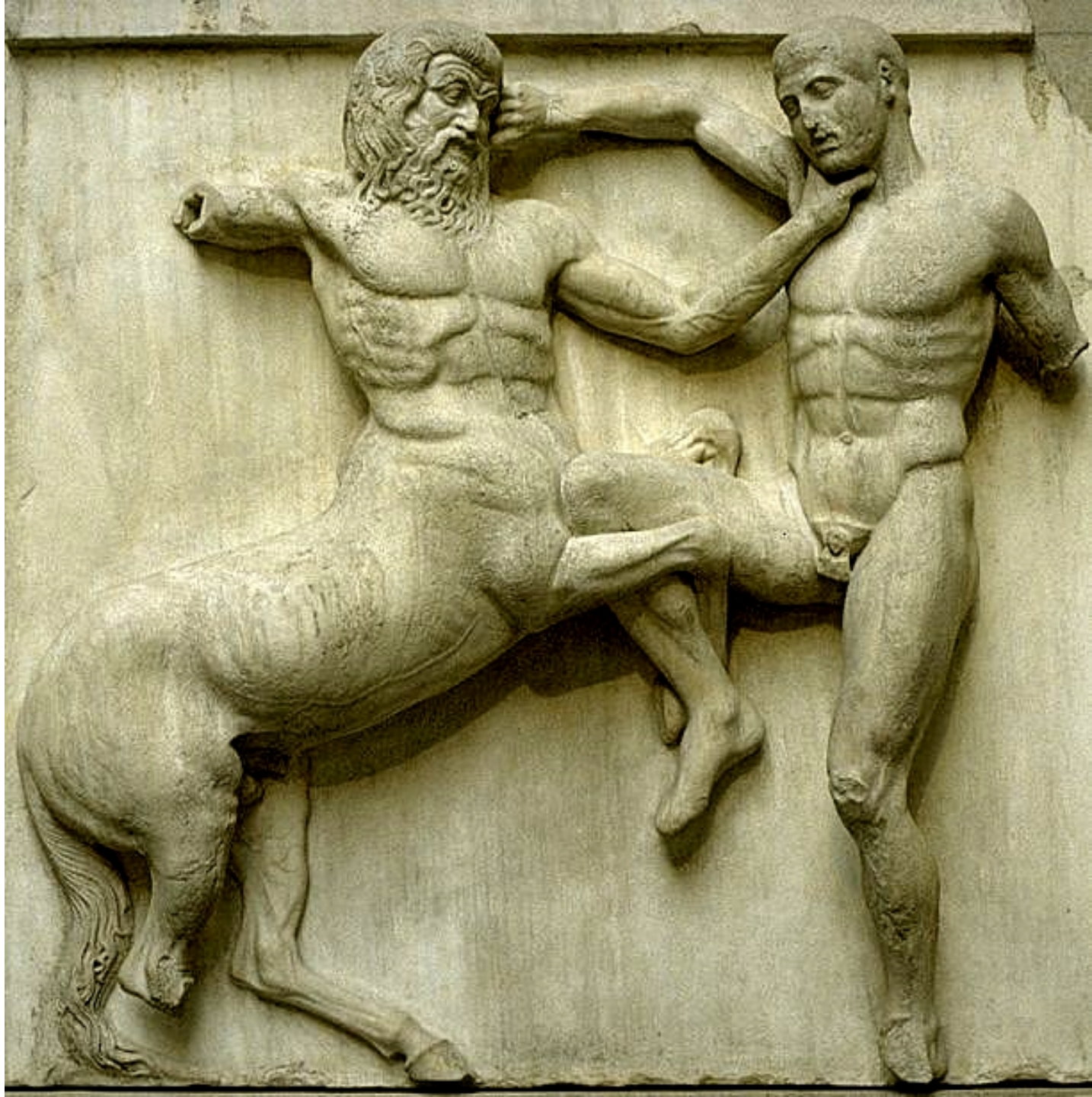
Parthenon:

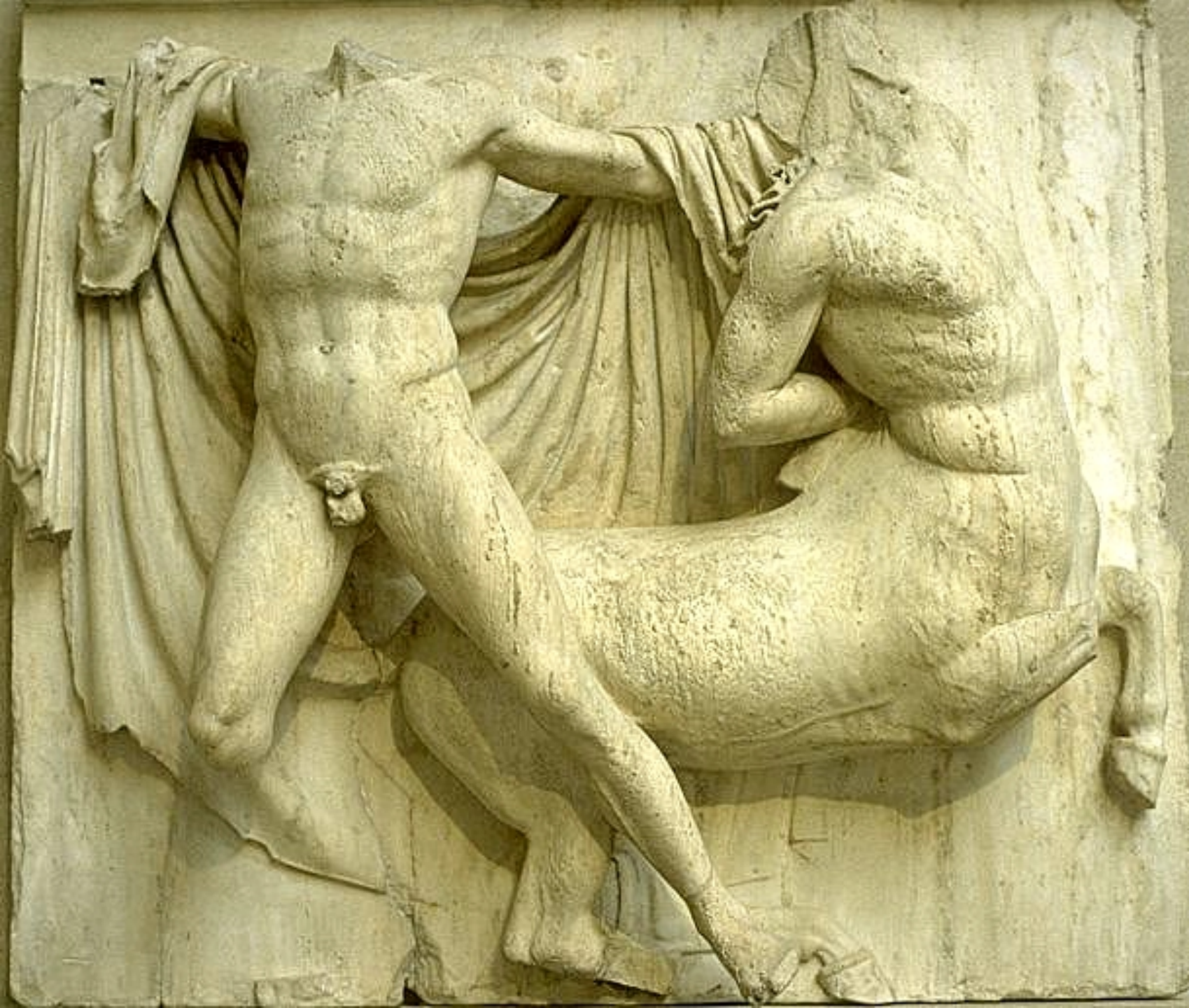
**Lapith
and
Centaur**

**[metope XXXI
from
South
side]**

ca. 447-438

B.C.E.

Feidas
Athéna Promachos Aténa
bojovnice

Varvakeion Athena

(reduced-scale Roman marble copy after the colossal chryselephantine **statue of Athena Parthenos** by Phidias for the cella of the Parthenon, original ca. 432 B.C.)

Athéna Parthenos

snese srovnání s pozdějším a slavnějším Feidiovým dílem - sochou **Dia v Olympii**.

Byla 12 metrů vysoká. Stála na pravé noze s levou nohou lehce ukročenou. Oblečena byla v řasnatý **peplos** s přehozenou **aigidou**. Měla vážnou velebnou tvář s plnými tvářemi a bohaté vlasy. Na hlavě měla posazenou attickou přilbu s pozdvíženými náhlícníci a chocholem. Levou rukou přidržovala kopí a štít, u kterého se plazil had, a v pravé, opřené o sloupek stála bohyně Niké a vztahovala k ní věnec.

Chryselephantine statue of Athena Parthenos

by **Pheidias** interior of Parthenon
original gold and ivory statue (now lost)
447- 432 B.C.

Koncem třicátých let, kdy byl Feidiás na vrcholu tvůrčích sil, byl obžalován z defraudace, bezbožnosti a veřejného pohoršení (r. 432). Dokonce byl uvrhnut do vězení.

Útok na Feidia byl samozřejmě prostředkem k oslabení Periklovy pozice, jako se to stalo u jiných Periklových druhů.

Co se týká obvinění z pohoršení, tak jeho předmětem bylo tvrzení, že do své dílny láká athénské ženy a dívky, aby je vydal Periklově prostopášnosti. Dává nám to doklad o tom, že pravděpodobně využíval živých modelů, které se staly běžnými až ve 4. století př. n. l.

Hlavním obviněním však byla zpronevěra prostředků určených na velkou sochu Athény. Její zlatý šat však bylo možno sejmou a dokázat tak převážením Feidiovu nevinu. Byl tedy obžalován ze zpronevěry slonoviny, jejíž přesná evidence byla nemožná.

Zdaleka nejhorším obviněním bylo, že Feidiás na štítu bohyně zobrazil v postavách **Thésea** a **Daidala** podobu přítele Perikla a svoji.

Občanský kolektiv Athén totiž ostře odmítal takové znázornění individuů. Vida, že soud nemůže dopadnout dobře, Feidiás opustil Athény a uchýlil se do **Olympie**, kam byl pozván, aby vytvořil kultovní sochu **Dia**.

FEIDIAS
Athena Parthenos model of
Parthenon cella interior

FEIDIAS

Diova socha v Olympii

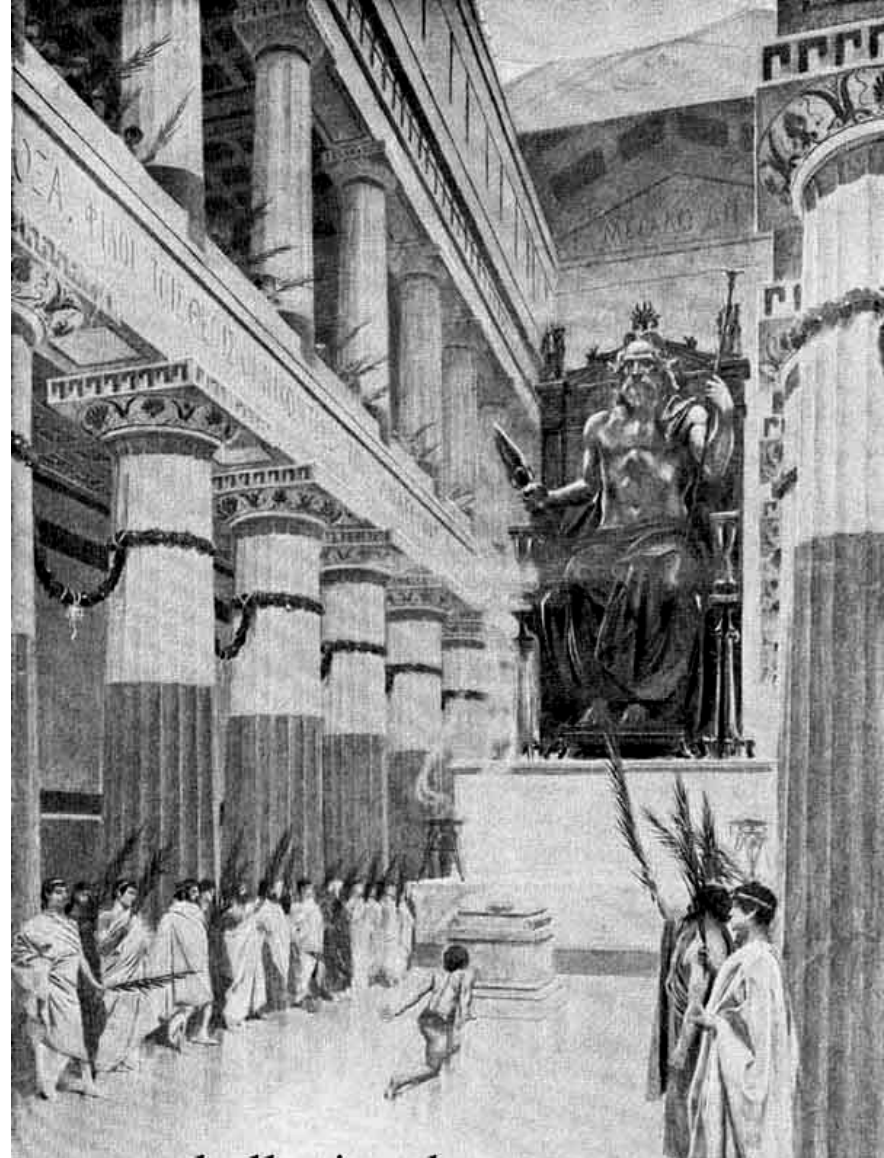

K tvorbě sochy si Élidžané pozvali **Feidia**.

Jeho sochy se bez výjimky ztratily a známe je jen z popisů a kopií, ale patřil k nejlepším umělcům, kteří kdy žili. **Zeus** se pak stal jeho největším dílem. Feidiás dokončil toto dílo asi v roce 433 před n.l. a brzy ji přicházely shlédnout tisíce poutníků.

První věcí, která bezpochyby upoutala návštěvníka, byla kolosálnost sochy. Kallimachos uvádí, že socha měřila 37,5 stopy, trůn samotný pak 30 stop a podstavec 3 stopy - byla tedy vysoká asi 12,5 metru. Jiní autoři tyto rozměry potvrzují, další o něco málo snižují, ale i tak je nejmenší odhad výšky 9 metrů. Na tak kolosální sochu byl samotný chrám moc malý, o čemž referuje pro změnu **Strabón**.

Materiály použité pro tvorbu sochy byly těmi nejdražšími. Diovo roucho a vlasy byly ze zlata, nepokryté části těla vládce bohů ze slonoviny, trůn z cedrového dřeva vykládaného ebenem a znovu slonovinou. Jádrem sochy bylo pochopitelně dřevěné, ale to zůstalo návštěvníkům utajeno v lesku krásy sochy.

FEIDIAS

Diova socha v Olympii

FEIDIAS

Diova socha v Olympii

POZDNÍ KLASICKÉ OBDOBÍ

Late Classical Sculpture

-(c. 400 - 300 BC)

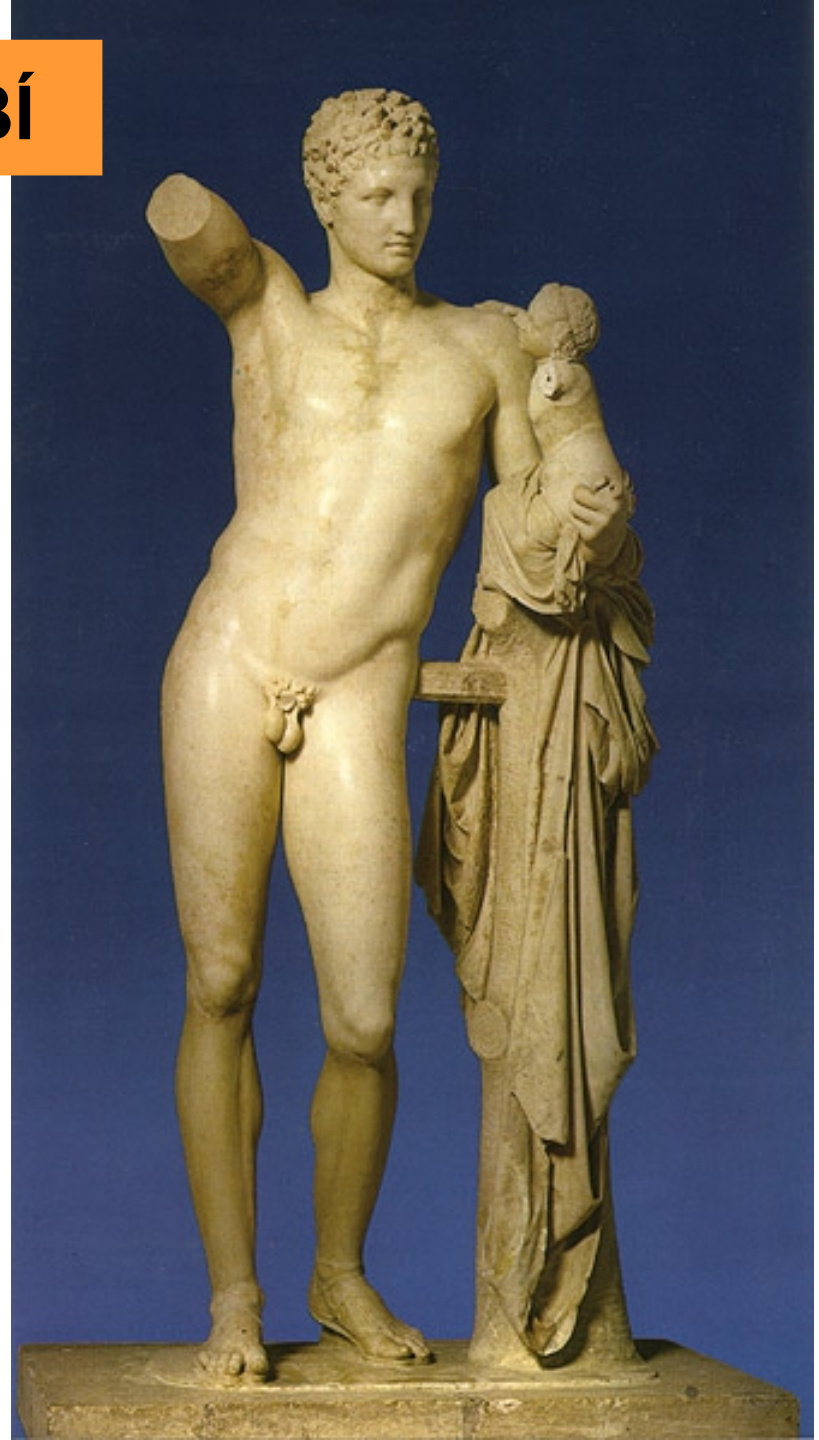
Praxiteles

Hermés s Dionýsem

Hermes and the infant Dionysos

ca. 340 B.C.

Marble copy from Temple of Hera
Olympia

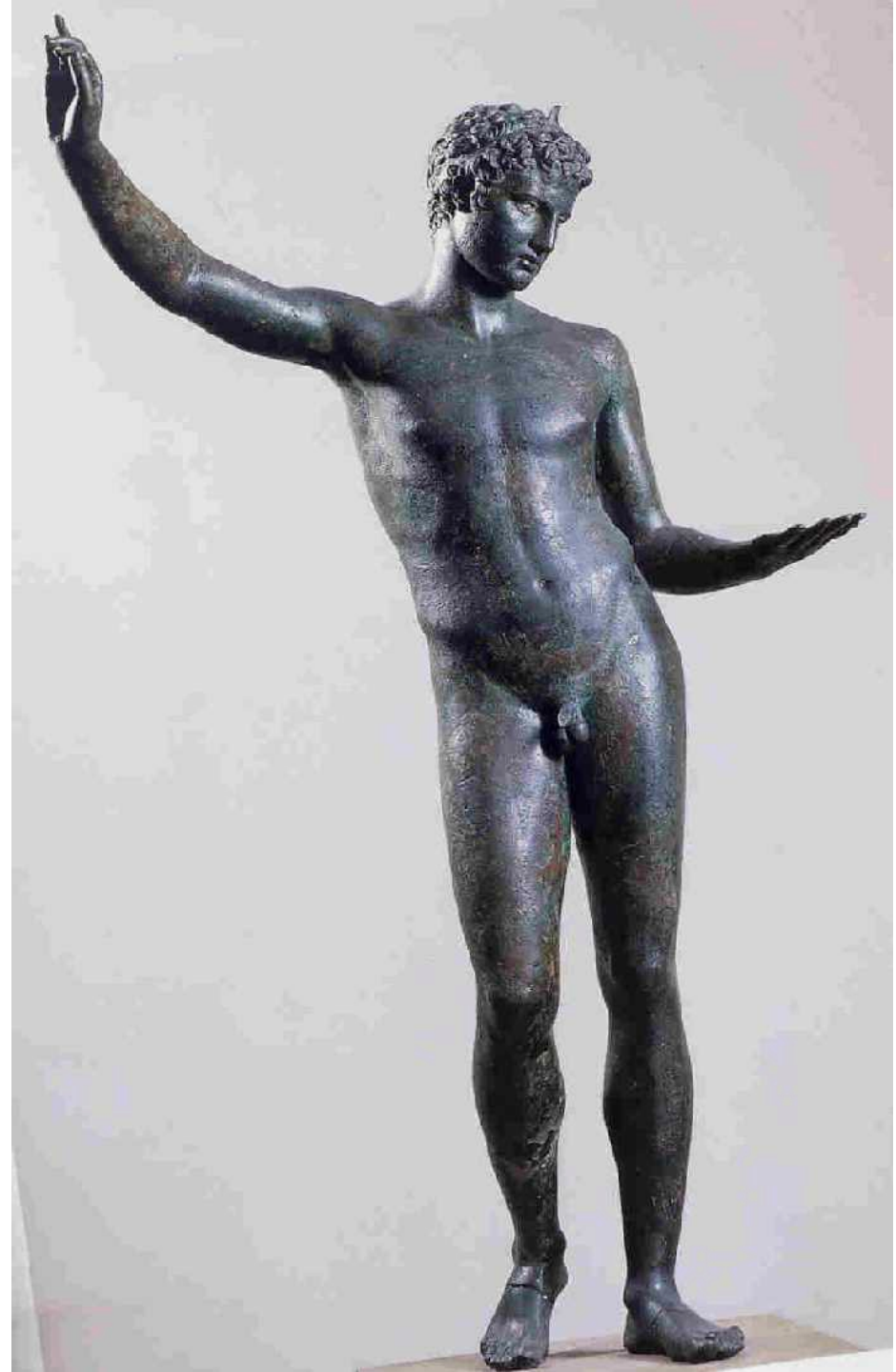

Praxiteles
Apollon Sauroktonos

jinoch z marathonu
praxitelova skola

Praxiteles

Aphrodite of Knidos

ca. 350-340 B.C.

Praxitiles

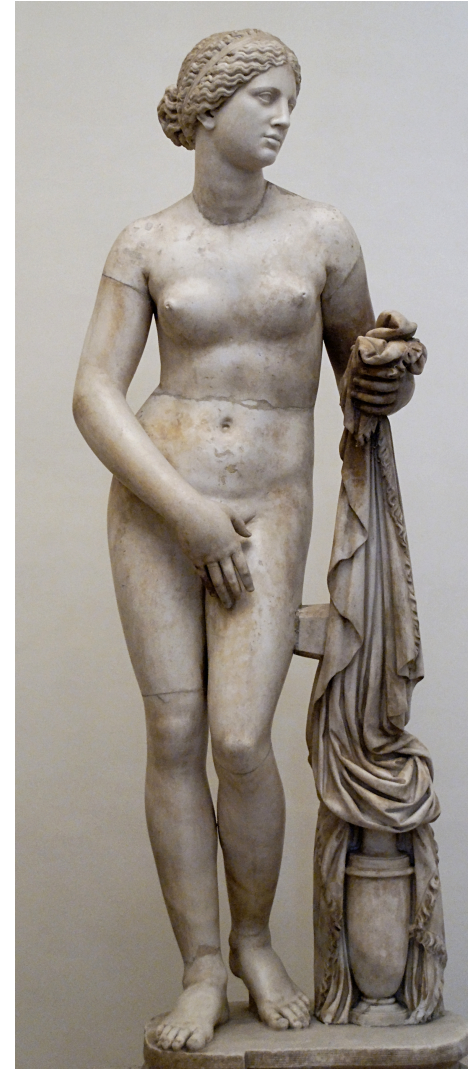
Aphrodite of Knidos

ca. 350-340 B.C.

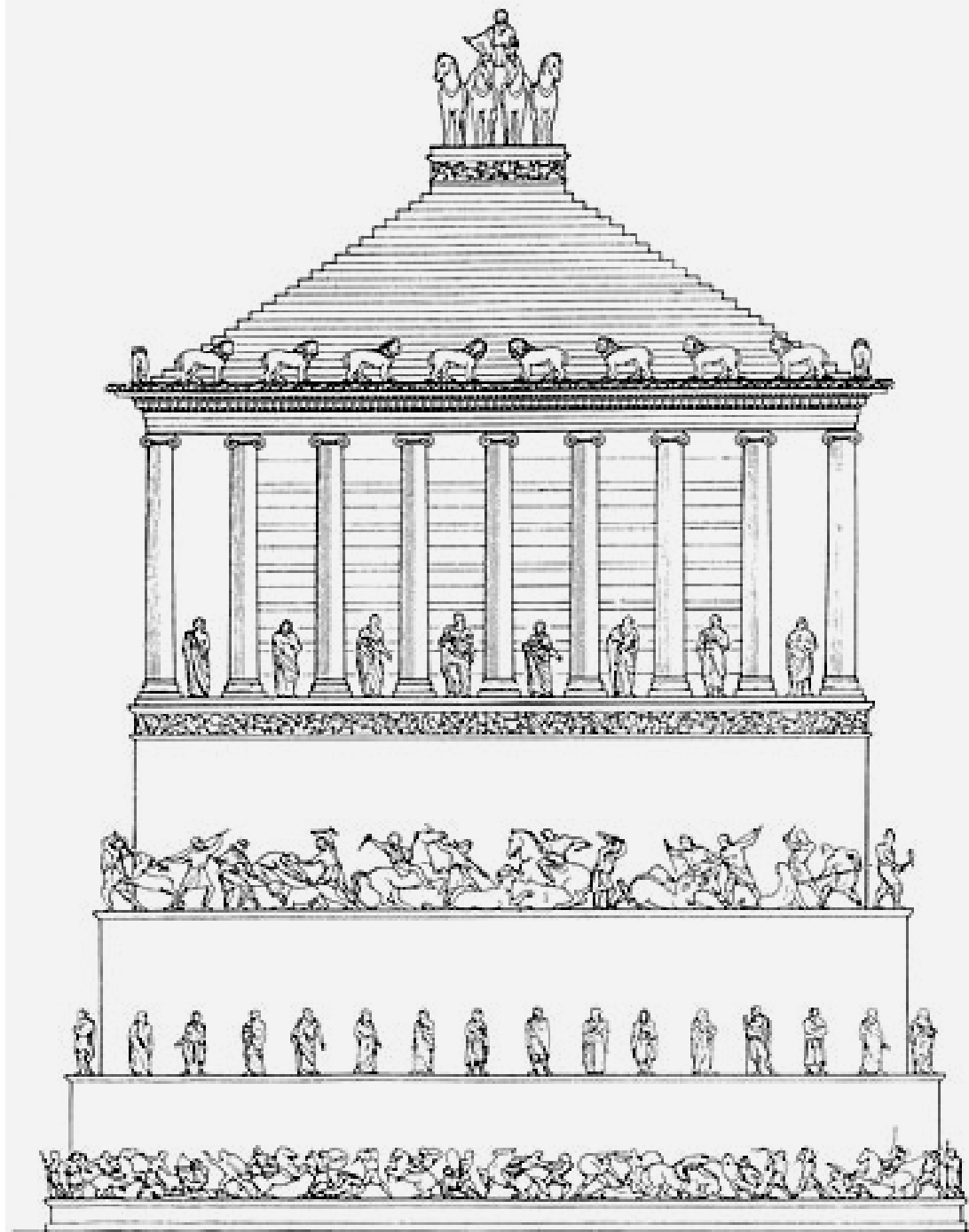
Aphrodite of Cnidus
copy of the famous
version by **Praxiteles**
(4th century BC)

THE ART ARCHIVE
www.picture-desk.com

RECONSTRUCTION DRAWING OF THE MAUSOLEUM OF HALIKARNAS

Skopas

Jeho sochařská tvorba byla na tehdejší Řecko novátorská. Je pro ni typický patetický výraz zobrazovaných osob, tento výraz je pro jeho tvorbu natolik charakteristický, že se mu právě podle něj přisuzují i sochy u nichž není jisté, že byl jejich tvůrcem. Skopas je považován za autora výzdoby [Mauzolea v Halikarnassu](#)

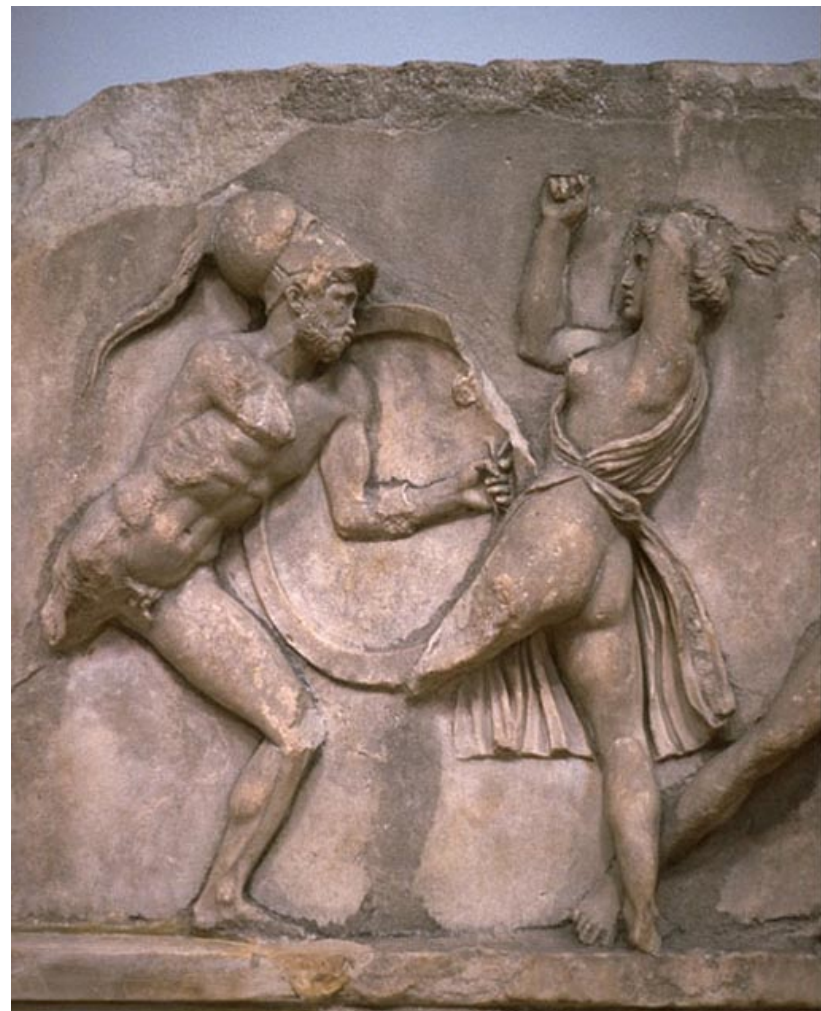

attributed to Skopas ?

[Mausoleum at Halicarnassus](#)

Amazonomachy,

detail of East frieze ca. 355-330 B.C.E.

attributed to Skopas ?
Mausoleum at Halicarnassus
Amazonomachy,
detail of East frieze
ca. 355-330 B.C.E.

Mausolus
colossal portrait statue
from the precinct of the
Mausoleum
at Halicarnassus
ca. 355-330 B.C.

Skopasův Meleager je ztracená bronzová socha řeckého hrdiny Meleager - hostitele kalydonského kanec lovu na strašného kance, který plenil v zemi úrodu.

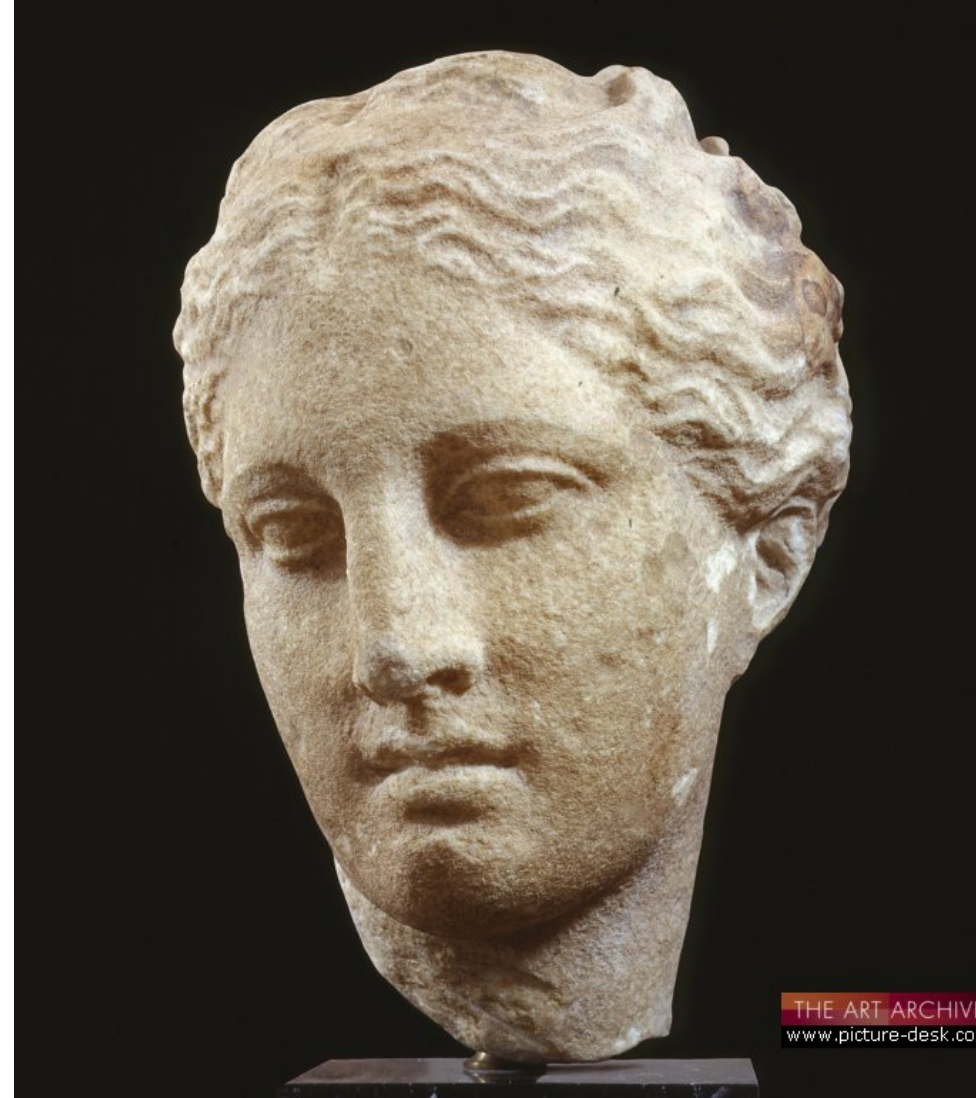
Je považována za pozdní dílo tohoto sochaře, Dnes je známa z dlouhé řady římských kopií, které se liší v kvalitě a ve věrnosti originálu.

Dochovalo se 13 celých soch, 4 půlfigury, 19 bust a portrétů, varianty se liší postojem a různými atributy, Šest kopií je doprovázeno psem, na 12 má hrdina chlamys (část oděvu), 3 s jsou opatřeny trofejí - kančí hlavou (i tato vatikánská kopie).

Skopas Meleagros

Head of Hygieia

**Greek goddess of health, marble
c. 350 BC Classical Greek
attributed to Skopas**

Leochares

řecký sochař ze IV. st. př. n. l., který se společně se Skopasem podílel na sochařské výzdobě Mausolea v Halicarnassu.

Později, ve službách Filipa II Makedonského dělal chrizelefantinové portréty královské rodiny pro Filippeum v Olympii.

Leocharesovi se připisují sochy **Apollo Belvedere**, **Diana ve Versailles** a **Vatikánský Ganymede**, které jsou známé z římských kopií.

Socha znázorňuje Apollona, řeckého boha slunce a světla, který jako pohledný mladík střílí šípy. Leocharova bronzová socha, provedená cca. 330 BC. V době pozdního klasického období se nedochovala.

Mramorová kopie byla nalezena mezi lety 1484 a 1492 v Nerově vile Antii u Říma (nyní Anzio, Itálie). Za vlády papeže Julia II byla socha Apollona umístěna v zahradě Belvedere ve Vatikánu. Proto nese jeho jméno.

Kmen stromu, který podepírá pravici Apollona v původním bronzu chyběl, byl doplněn až v římské kopii.

Leochares

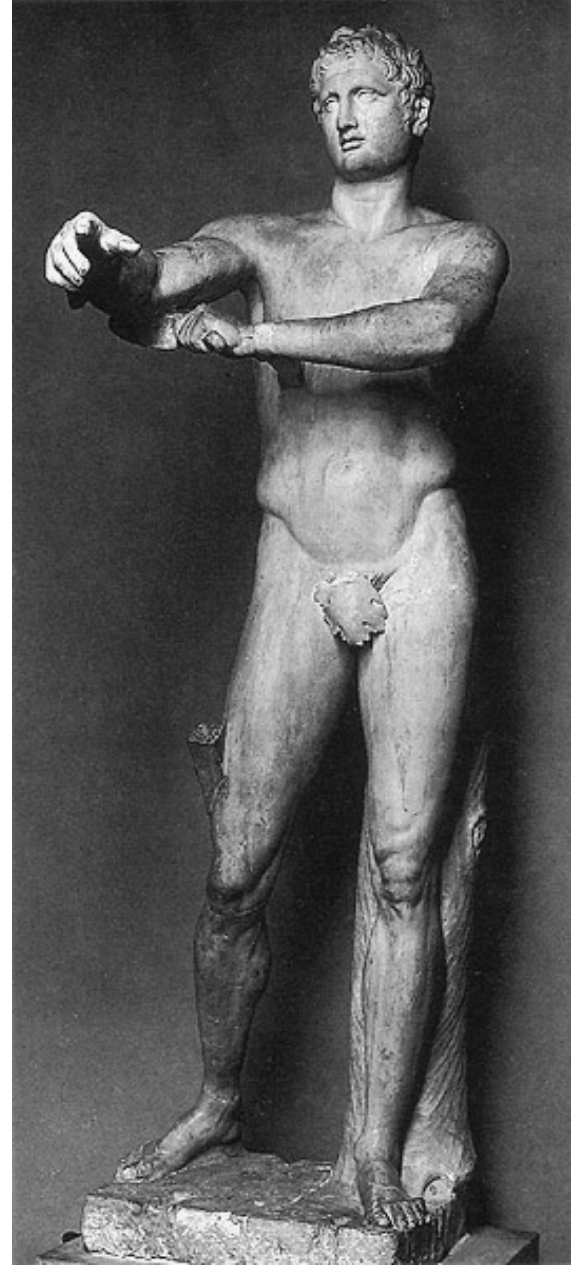
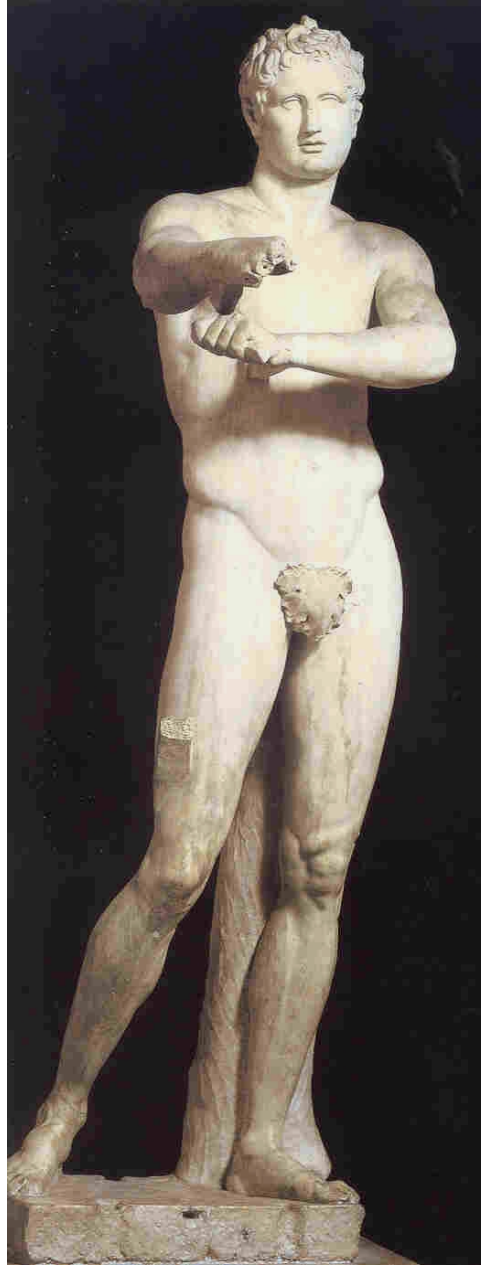
Apollon Belvederský

Leochares
Apollon Belvederský

Diana of Versailles

Lysippos
Apoxyomenos ca. 330 B.C.

Zdroje:

PIOJAN, José. *Dějiny umění 1*, 1. vyd. Praha: Odeon, 1977. ISBN: 80-7176-765-4

kol. *Ilustrované dějiny světa - Úsvit civilizací*, 2. vyd. Bratislava: Gemini, 1993. ISBN: 80-7161-016-X

kol. *Encyklopedie starověkého světa*, 1. vyd. Praha: Perfekt, 2004. ISBN: 80-8046-269-0

AUGUSTA, Pavel. a HONZÁK, František. *Jak se žilo ve starověku*, 1. vyd. Praha: Albatros, 1989

Internetové zdroje:

- <http://cs.wikipedia.org>
- <http://commons.wikimedia.org/>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Parthen%C3%B3n>
- <http://classconnection.s3.amazonaws.com/702/flashcards/716702/jpg/athena1316034957964.jpg>
- <http://www.gutenberg.org/files/38143/38143-h/images/img472f.jpg>
- <http://www.darganbullivant.com/wp-content/uploads/Aphrodite1.jpg>
- <http://www.trentu.ca/faculty/rfitzsimons/AHCL2200Y/LE%2012-01.htm>
- <http://ancientrome.ru/art/artwork/sculp/mythology/gr/hermes/her003.jpg>
- <http://www.angelfire.com/art/architecture/olympia/praxiteles.JPG>
- <http://www.angelfire.com/art/architecture/olympia/praxiteles.JPG>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/92/Meleager_Pio-Clementino_Inv490.jpg/250px-Meleager_Pio-Clementino_Inv490.jpg
- http://farm2.staticflickr.com/1225/1251639793_d28a704466_z.jpg
- http://1.bp.blogspot.com/_XI_cHscGGzw/S15BV8R1tol/AAAAAAAAAbl/RSQuWwNXMPc/s400/Riace+warrior-front+and+back.jpg
- <http://langoaurelian.tumblr.com/post/29761133901/warrior-from-riace>
- http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_image.aspx?image=an18006.jpg&retpage=18108
- <http://bloomsburybytes.wordpress.com/2012/02/26/the-elgin-marbles/>
- <http://www.trentu.ca/faculty/rfitzsimons/AHCL2200Y/LE%2010-01a.htm>
- <http://www.parthenonfrieze.gr/#/read/text6>
- <http://www.Ancient-Greece.org>
- http://sh.wikipedia.org/wiki/Datoteka:NAMA_129_Athena_Varvakeion_4.JPG
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Feidi%C3%A1s>